

V. Az értekezés tárgyköréhez kapcsolódó
tevékenység dokumentációja

1. 1989—2003 között Orbán György kórusműveinek betanítása és előadása minden évben többször a Budapesti Kodály Zoltán Vegyeskar évadzáró hangversenyein a Régi Zeneakadémián (a teljes Kóruskönyv S. A. emlékére I., Második Kóruskönyv a Sanzonett' kivételével, A cselédlány könnye, Nagypám int, Kalandorok kíméljenek).
2. 1997. június 10. Orbán György szerzői estje a Régi Zeneakadémián a szerző 50. születésnapja alkalmából (I. és II. Kóruskönyv tételei). Közreműködik a Budapesti Kodály Zoltán Vegyeskar, vezényel Matos László.
3. 2002—2007 között Orbán György kórusművek betanítása és megszólaltatása a LFZE Tanárképző Intézete Z-SZ-K szakos hallgatóinak (Második Kóruskönyv tételei).

A fent említett hangversenyek nagy részéről CD-, illetve DVD felvétel készült.

DLA doktori értekezés tézisei

Matos László

Orbán György Kóruskönyvei

Zene és szöveg kapcsolata Orbán kórusciklusaiban

Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem

28. számú művészet- és művelődéstörténeti tudományok
besorolású doktori iskola

Budapest

2009

I. A kutatás előzményei

Az általam feldolgozott téma (Orbán György kórusciklusai, illetve a zene és a szöveg viszonya ezekben a kórusművekben) újnak számít a publikációk sorában. Orbán Györgyről és kórusműveiről viszonylag kevés publikált anyag létezik. A disszertációmban jól tudtam használni a szerzővel készült interjúkat (Ugrin Aranka szerk.: *Táalentum. Interjú Orbán Györggyel*. Budapest: Duna Televízió, 1999), a Muzsika folyóiratban megjelent Varga Bálint-írást négy mai zeneszerzőről (Varga Bálint András: „A négyek (?)”. *Muzsika* XLII. Évfolyam/3. Szám, 1999. március: 8-9. o.).

Úgy gondolom, hiánypótló emiatt az értekezésem, hiszen Orbán György kórusciklusait nem elemezték még előttem (legalábbis megjelentetett publikáció Magyarországon ebből a témakörből még nem született). Miután a zene és szöveg viszonyát vizsgáltam, a kórusművekben előforduló költőkről is értekezem az írásomban: elsősorban József Attila, Szilágyi Domokos és Weöres Sándor költeményeiről, a költők munkásságáról esik szó. Emiatt nélkülözhetetlenek voltak Mohácsy Károly és Vasy Géza irodalmi elemzései.

IV. Eredmények

A disszertációm témaválasztásához hosszú idő óta meglévő és az Orbán-kórusokhoz fűződő elkötelezettségem vezetett. Az 1980-as évek vége óta számos Orbán-művel találkoztam, illetve a saját kórusom megalapítása óta (1989) minden évadban több Orbán-kórusművet adtunk elő. Egyre inkább elmélyültem, elemeztem ezeket. Mindig érdekelt, hogy vajon miért épp azok a szövegek kerültek megzenésítésre, amikkel a művekben találkozunk, mi motiválta a zeneszerzőt, hogy épp József Attila, Szilágyi Domokos vagy éppen Weöres Sándor szövegeit használja a ciklusaiban. Mivel rendkívül kevés fellelhető (írással) anyagot találtam a szerző kórusműveiről, így a téma szinte adta magát.

Hiánypótlónak tartom a munkámat, hiszen nemcsak Orbánról, a kórusciklusairól és a szövegválasztás egyéni jellemvonásairól, újszerűségéről értekezem, hanem a kortárs zeneművészet, azon belül a vokális zeneirodalom útkereséséről, speciális magyarországi vonatkozásairól, illetve a szerző—befogadó közönség sajátos kapcsolatáról is írok.

Úgy gondolom, hogy segítséget nyújtok, tanácsot és ötleteket adok azoknak a karnagy kollégáknak, akik a jövőben Orbán György kórusciklusainak az előadását tervezik.

Abból következően, hogy a választott témám teljesen új – és nincs korábbi publikáció e tárgykörben – nem lehet az értekezésemet összevetni korábbi kutatások tudományos szemléletével. Remélhetőleg hasznosnak tartják a munkámat azok a kortárs karnagyok, akik előszeretettel adják elő Orbán György kórusműveit.

II. Források

A disszertáció során használt elsődleges forrásként került felhasználásra Orbán György mindhárom kórusciklusának a kiadott (nyomtatásban megjelent) vagy kéziratban meglévő kottaanyaga, ezt a disszertáció függeléke teljes egészében tartalmazza. Emellett ugyancsak a függelékben található azon kórusművek nyomtatott kottája is, amelyek nem tartoznak egyik ciklusba sem, de a Weöres—Orbán művek elemzésekor fontosnak tartottam megemlíteni (Gágogó, Ludvércz és A Paprikajancsi szerenádja című kórusművek partitúrái). Másodlagos forrásként került elő Jólesz György Orbán György szerzői lemezének lemez- és műismertetője (Hungaroton SLPX-12754). Ezen kívül természetesen használtam anyagokat az elmúlt évtized Orbán-koncertjeinek kritikái közül, a zeneszerzővel folytatott beszélgetések anyagaiból, illetve ötleteket a saját zenei elképzeléseimből és a szerzővel, illetve a műveivel kapcsolatos előtanulmányaimból

III. Módszer

Munkamódszerem egyértelműen a műelemzésekre épült, analitikus típusú. A disszertációban elemzett 28 Orbán-kórusműből a legtöbbet eddig karnagyai tevékenységem folyamán már betanítottam, elemeztem, értékeltem, tehát jól ismertem. Természetesen nem feltétlenül a szöveg és zene kontextusából megközelítve ezeket. Mielőtt az értekezést írni kezdtem, hosszú hónapokon át gyűjtöttem a létező – és a témához valamennyire is kapcsolható – publikációs anyagokat, kottákat, irodalmi elemzéseket és zenekritikákat. Összeállítottam a használandó bibliográfiát, és vázlatokat készítettem az írásom tartalmát, terjedelmét illetően, majd végül elkészítettem az értekezés várható tartalomjegyzékét. Külön problémát okozott az elemzendő művek teljes kottaanyagának a beszerzése, illetve a nyomtatásban még meg nem jelent anyagok (a Medáliák-ciklus 8 tétele) kéziratának a beszerzése. Miután minden forrás, használható anyag a rendelkezésemre állt, nyers változatban megírtam a fő fejezeteket. A későbbiekben kiegészítettem ezeket néhány újabb gondolattal, illetve a komplexitás érdekében néhány egyéb kórusmű elemzésével is.

Munkámat újszerűnek, mind a hazai, mind a nemzetközi zenetudományban egyaránt érdekesnek és használhatónak tartom.